

природні інстинкти – поїсти, випити, поспати. Такі особи білі речі не сприймають, вони люблять поліхромну яскраву вишивку, щоб усі кольори райдуги були там присутні. Інша категорія – це вітально сильні люди, як, наприклад, мешканці Карпат, що потребують поліхромності на генетичному рівні. Вони теж не сприймають білого шитва. Тому карпатські вишивки такі яскраві.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. http://arttime.at.ua/load/katalog_uzoriv/simvolika_ukrajinski_oji_vishivki/kolori_nacionalnoji_vishivki_bachennja_koloriv/52-1-0-656

*Сергієнко Анастасія
(Полтава, Україна)*

ОЛЬГА ПЕТРІВНА КОСАЧ-ПЧІЛКА – ВІЧНА БЕРЕГІНЯ УКРАЇНИ

Ольга Петрівна Косач (у дівочтві Драгоманова, літературний псевдонім Олена Пчілка) – поетеса, автор прозових та драматичних творів, перекладач, науковець, фольклорист, етнограф, публіцист, видавець, громадська діячка. Вона народилася у червні 1849 року на Полтавщині в місті Гадяч у сім'ї Петра Драгоманова. Але з роками, ставши відомою письменницею, взяла псевдонім Олена Пчілка. Українка за походженням і щира патріотка в душі вона пишалася своїм походженням і привчала дітей шанувати рідну землю, народ і звичаї.

У юності Ольга Петрівна закінчила Київський зразковий пансіон шляхетних дівчат пані Нельговської. Завдяки отриманій освіті і чудовому вихованню, блискуче володіла французькою і німецькою мовами, добре знала зарубіжну і російську літературу, музикувала.

Поетеса пишалася своїм козацько-гетьманським родом Драгоманів. «В нашій драгоманівській сім'ї, – згадувала Ольга Петрівна, – збереглася пам'ять про те, що пращур нашого роду був заволока з Греччини, по національному походженні таки грек; служив він драгоманом при гетьманському уряді, за гетьмана Богдана Хмельницького, в Чигирині» [5].

Величезний, можна сказати визначальний, вплив справив на Олену Пчілку її старший брат Михайло Драгоманов – людина блискучої освіти, публіцист, історик, письменник і вчений, будитель української суспільно-політичної думки. «...коли б не він, все життя моє минуло б зовсім по-іншому, зійшло на інший шлях», – зізнавалася Олена Пчілка.

У 1868 р. взяла шлюб з приятелем її брата – Петром Антоновичем Косачем. Будучи студентом юридичного факультету Петербурзького університету (згодом виключений за участь у «студентських безпорядках»), брав участь у похоронах Тараса Шевченка, активно співпрацювавзі «Старою громадою». Влітку цього ж року молода сім'я переїжджає на Волинь, до містечка Звягель (нині Новоград-Волинський) де пан Косач дістав посаду і мав свої чималі посілості. Ольга Петрівна доповнювала чоловіка, за якого вийшла заміж у дев'ятнадцять літ, своєю

твердою, владною вдачею, розпорядливістю – тим, що ми називаємо нині «організаторськими здібностями». На практиці частіше траплялося так, що не вона доповнювала чоловіка, а чоловік – її. Тобто, була, як воно традиційно ведеться в українських родинах, головою сімейства[3].

Поетеса постійно говорить українською, даються взнаки проведені дитячі роки в Гадячі на Полтавщині, юнацькі – серед київської української інтелігенції. Вона дійсно була дочкою свого народу, і все своє єство поставила на службу українському відродженню. У своїй автобіографії Ольга Петрівна написала так: «Ще в гурті брата Михайла я захопилась етнографією. Цей нахил до записів етнографічних я привезла зі собою у Звягель. Та який багатий ґрунт я знайшла на Волині!». «Уся ця країна, а надто Звягельщина, чарувала мене. Мова волиняків мені здавалась розкішною, чарівною. Правда, були особливості, відмінні відмоєї рідної Полтавщини, але це мені особливо подобалось. Вишивки – непочатий край». Українську національну ідею, яка в наш час, за провокаційною філософемою, «не спрацьовує», Олена Пчілка сприйняла беззастережно, раз і назавжди. Національні інтереси були для неї завжди понад усе. Головною метою її життя було шукати правди разом з народом». Національні й соціальні мотиви – провідні в її прозових, поетичних і драматичних творах, сьогодні майже забутих [1].

Як відомо, поетеса критично ставиться до селянського етнографізму Марка Вовчка, І. Нечуя-Левицького, інших письменників. Вона рішуче ревізує соціальну палітру своїх творів, уводячи до кола літературних героїв представників тогочасної інтелігенції. В усьому, що вона писала, звучить рішучий протест проти національного і політичного гніту, денационалізації і русифікації. Однак вона була далека від «вульгарного націоналізму».

1876 року вийшла друком у Києві її книжка «Український народний орнамент», яка принесла Олені Пчілці славу першого на Україні знавця цього виду народного мистецтва. Вона любила і знала українське слово, українську народну творчість.

Наприкінці 1890-х рр. сім'я переїхала на постійне проживання до Києва, де О. Косач завідувала літературним відділом Київського літературно-артистичного товариства. В 1903 р. брала участь у відкритті пам'ятника І. Котляревського в Полтаві. Багато енергії й талану віддавала справі виховання й освіти українських дітей, «щоб не виростили вони перевертнями, щоб звикли шанувати своє рідне». Олена Пчілка – один з родоначальників української дитячої літератури. Її перу належать численні поезії, казки, оповідання, ціла низка п'єс, які побачили світло рампи на сцені організованого нею дитячого аматорського театру. Виконала чимало перекладів світової класики, написала низку публіцистичних та літературно-критичних статей і спогадів, наукових праць. Вона сказала своє слово і в драматургії

«Українства» і «українофільства» не прощав Олені Пчілці ні царський уряд (родина письменниці знаходилася під негласним наглядом

поліції), ні караючий меч диктатури пролетаріату – в 1920 році за антибільшовицькі виступи її було заарештовано у Гадячі, але невдовзі випущено: надто одіозною і авторитетною була постать відомої письменниці і громадської діячки, матері Лесі Українки.

Як справжній майстер вона плекала слово і творила його. Дала життя означенню, без якого просто уявити не можна нинішній словник – «мистецтво». З її легкої руки в нашій мові прижилися «переможець», «променистий», «палкий».

Не всі знають, що Олена Пчілка належить до числа перших українських жінок-видавців. Разом з Н. Кобринською заснувала у Львові альманах жінок-письменниць «Перший вінок», була редактором-видавцем журналу «Рідний край» з додатком «Молода Україна».

Поетичний доробок Ольги Петрівни не був особливо резонансним. Вірші, написані в громадських, побутових і сімейних клопотах, щоденних і цілоденних, нагадують легкокрилих пташок, що творять свою невибагливу мелодію «просто так».

В українському, та й, в основному, в світовому письменстві не було письменниці, яка б творила високе і була б, водночас, щасливою у подружньому житті та материнстві [4].

Олена Пчілка явила себе справжньою українкою і в предковічних та святих для нас іпостасях – доньки, сестри, дружини, матері. Ольга Петрівна Косач-Пчілка шанувала свій рід – батька і матір, боготворила брата – Михайла Драгоманова, була вірною подругою чоловіка, народила і виховала шістьох дітей – двох синів і чотирьох доньок, що стали достойними і шанованими людьми.

Олена Пчілка належить до числа тих діячів, які невтомною працею на терені української культури зробили значний внесок до духовної скарбниці свого народу. На ниві красного письменства вона трудилась близько шістдесяти літ, випробувавши перо в усіх літературних жанрах: драми та комедії, повісті та оповідання, байки та ліричної поезії, епічної поеми й поетичних перекладів. Людина з широким світоглядом і ґрунтовою освітою, Ольга Петрівна зажила слави і в історії української журналістики, зокрема як мистецтвознавець, критик та популяризатор українського мистецтва. Її діяльність як фольклориста і етнографа є ще одним проявом її самобутнього таланту і заслуговує пильної уваги дослідників [2].

У січні 1929 року письменниця захворіла. Пішла на прем'єру театру ім. І.Франка, а там було холодно. Наступного дня почався грип, а далі – ускладнення. Влітку булла така слаба, що не могла ходити.

Восени цього ж року приїхав і по неї «чорний ворон». Померла Олена Пчілка 4 жовтня 1930 року. Похована Байковому кладовищі в Києві.

У вересні 1995 року удостоїла пам'ять про Ольгу Петрівну Косач і Полтавщина. У Гадячі в міському парку була встановлена скульптура сім'ї

Драгоманових, а на будинку, в якому нині знаходиться редакція газети «Гадяцький вісник», встановлена меморіальна дошка, на якій сказано, що тут з 1917 по 1919 рік працювала редактором Олена Пчілка. І тільки в самій Полтаві про неї нічого не нагадує. [2]

До найкращих творів Олени Пчілки належать:

- «Товаришки» (1887),
- «Світло добра і любові» (1888),
- «Соловйовий спів» (1889),
- «За правдою» (1889),
- «Артишоки» (1907),
- «Півтора оселедця» (1908),
- п'єса «Сужена не огужена» (1881),
- п'єса «Світоваріч» (1908) та ін.

Олені Пчілці належить поважне місце в українській дитячій літературі. Крім численних поезій, казок, оповідань, вона написала для дітей багато п'єс:

- «Весняний ранок Тарасовий» (1914),
- «Казка Зеленого гаю»,
- «Щасливий день Тарасика Кравченка» (1920),
- «Киселик», «Скарб», «Мир миром» (1921),
- «Кобзареві діти», та ін.

Пчілці належить чимало перекладів і переспівів світової класики: Овідія, А. Міцкевича, О. Пушкіна, Й. В. Гете, Г. К. Андерсена, В. Гюго. Крім того, вона написала низку публіцистичних, літературно-критичних статей і спогадів: «М. П. Старицький» (1904), «Марко Кропивницький як артист і автор» (1910), «Євген Гребінка і його час» (1912), «Микола Лисенко» (1913), «Спогади про Михайла Драгоманова» (1926), «Автобіографія» (1930). Великі заслуги Пчілки в ділянці дослідження українського фольклору та етнографії. Наукове значення мають такі праці: «Українські узори» (1912 і 1927), «Про легенди й пісні», «Українське селянське малювання на стінах» та інше. Збірка творів: «Оповідання», I–III (1907, 1909, 1911) та «Оповідання» (з автобіографією, 1930).[1]

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Енциклопедія українознавства. У 10-х томах. / Головний редактор Володимир Кубійович. – Париж; Нью-Йорк: Молоде життя, 1954–1989.*
2. *Миронець І. Олена Пчілка / І. Миронець // Життя і Революція, чч. 1-2. – К. 1931*
3. *Одарченко П. Недруковані поезії Олени Пчілки / П. Одарченко // Наші Дні. – Л. 1943*
4. *Чернишов А. Статтів ж. «Вітчизна» (1956, 1963, 1964) і в ж. «Прапор», 1969*
5. *Семенко С. Олена Пчілка – редактор «Газети Гадяцького земства» // Образ : щорічний науковий збірник – К., 2010. – Вип. 11 – 120 с.*